GRZYBY PASOŻYTNICZE OKOLIC ŻEGIESTOWA-ZDRÓJU

Les champignons parasitiques des environs de Żegiestów-Zdrój

Andrzej Michalski

Nieduży powierzchniowo, zaledwie 25 km² liczący obszar obejmujący Żegiestów-Zdrój i Łopatę Polską (woj. krakowskie, pow. nowo-sądecki), 486 m n.p.m., przedstawia niezmiernie ciekawy dla przyrodników i turystów zakątek naszego kraju. Strome zbocza i łagodne zejścia od Beskidu Sądeckiego prowadzą ku Popradowi, w tym miejscu wytyczającemu krętą linię granicy z Czechosłowacją. Rzeka o wartkim prądzie i kamienistym dnie tworząc zakola i ostre zakręty zamyka w pętle dwa sąsiednie tereny, od kształtu, jaki im nadała, zwane Łopatą Polską i Łopatą Słowacką. Ubogie zaludnienie, mało pól uprawnych. Przydomowe ogródki i warzywniki zaspokajają potrzeby nielicznych mieszkańców. Ożywienie wnoszą sezonowi goście, turyści i kuracjusze przyjeżdżający tu do zdrojowiska (źródła żelaziste).

Klimat podgórski, o średniej temperaturze w lecie 14°C, zaś w zimie — 5°C, kształtuje obraz florystyczny w przewadze lesistego terenu. W piętrze drzew przeważają buki (*Fagus sylvatica* L.) graby (*Carpinus betulus* L.), lipy (*Tilia grandifolia* Ehrh.), świerki (*Picea excelsa* (Lam.) Lk.), rzadziej klony (*Acer campestre* L.), jawory (*A. pseudoplatanus* L.), w podszyciu olsze (*Alnus incana* (L.) Mch.), leszczyny (*Corylus avellana* L.), wierzby (*Salix caprea* L.), dzikie bzy (*Sambucus nigra* L. i *S. racemosa* L.) i inne. Z iglastych jodły (*Abies alba* Mill.) oraz jałowce (*Juniperus communis* L.). Z zielnej roślinności runa leśnego z ciekawszych warto wyliczyć goryczkę trojeściową (*Gentiana asclepiadea* L.), parzydło leśne (*Aruncus silvester* Kost.), szalwię lepką (*Salvia glutinosa* L.), przenęt purpurowy (*Prenanthes purpurea* L.), pokrzyk (*Atropa belladonna* L.), Starzec Fuchsa (*Senecio Fuchsii* Gmel.), kopytnik (*Asarum europaeum* L.) i inne. Na suchych łąkach (Łopata Polska) spotykamy tu i ówdzie dziewięsił bezłodygowy (*Carlina acaulis* L.), a także odmianę łodygową (*C. acaulis* L. var. *caulescens* Lam.).

Autorowi niniejszego udało się we wrześniu 1957 r. zebrać i oznaczyć występujące na tym terenie grzyby pasożytnicze, których spis z podaniem żywicieli stanowi treść tej publikacji. Zebrano ogółem 77 gatunków grzybów, które wystąpiły na 114 roślinach żywicielskich. Z liczby tej na *Phycomycetes* przypada 3, na *Asco-*

mycetes 16 (w tym na *Erysiphaceae* 10), na *Basidiomycetes* 36 (na rdze — *Uredinales* 34) i wreszcie 22 na *Fungi Imperfecti*.

Niezależnie od własnych obserwacji i zebranych zbiorów, Wila Stec-Roupertowa w swej pracy pt. „Zapiski mikologiczne” wymienia luzem między innymi i dla Żegiestowa-Zdroju 16 gatunków grzybów zarejestrowanych w dniu 22.VIII.1935 r., z których 11 gat. grzybów wspólnych oznaczono w tekście gwiazdką, natomiast pozostałe 5 włączono do ogólnego wykazu z odsyłaczem (11) do załączonej literatury. Poza tym w dostępnej literaturze naukowej nie spotkano opracowań flory grzybowej opisanego terenu, wchodzącego w skład Beskidu Sądeckiego, toteż podany wykaz może stanowić przyczynek do poznania flory grzybnej tych okolic.

Materiały zielnikowe złożono w muzeum Instytutu Ochrony Roślin, Oddział w Bydgoszczy.

PHYCOMYCETES

Albuginaceae

Albugo candida (Pers.) Kuntze. Na liściach i ogonkach liściowych *Barbarea vulgaris* R.B r. Nad brzegiem Popradu.

Peronosporaceae

**Plasmopara nivea* (Ung.) Schroet. Na liściach *Aegopodium podagraria* L. Zarośla leśne.

Pl. pusilla Schr. Na liściach *Geranium pratense* L. Zarośla leśne. Pospolicie.

**Peronospora effusa* (Grev.) Rabh. Na *Chenopodium album* L.

Phytophthora infestans D.B. Na liściach *Solanum tuberosum* L. Pole uprawne. Łopata Polska. Dość często.

ASCOMYCETES

Erysiphaceae

Erysiphe cichoracearum D.C. Forma *lactucae* na *Lactuca muralis* Fresen. Lasy liściaste, zręby. Pospolicie.

E. communis Grév. f. *hyperici* Bret. na *Hypericum perforatum* L. Lasy, zarośla; f. *meliloti* Rab. na *Melilotus alba* Desv. Słoneczne wzgórza, przydroża; f. *prenanthidis* na liściach *Prenanthes purpurea* L.; Pospolicie w lesie bukowym; f. *ranunculi* Rabenh. na *Ranunculus lanuginosus* L. Wilgotne zarośla obok toru kolejowego nad Popradem; f. *trifolii* Rabenh. na *Trifolium alpestre* L. Łąka nad Popradem. Łopata Polska. na *Trifolium pratense* L. na koniczynniku; f. *urticae* Rabenh. na *Urtica dioica* L. Rumowiska, zarośla. Dość pospolicie.

E. graminis D.C. Forma *poae* Marchal na liściach *Poa annua* L., *P. nemoralis* L. i *P. pratensis* L. Pola i przydroża.

**E. horridula* Lév. f. *anchusae* Dietrich. Na liściach *Anchusa officinalis* L. Przydroża, skarpy i rowy. Na *Borago officinalis* L. (11)

E. labiatarum Chev. f. *salviae*. Na liściach *Salvia glutinosa* L. Lasy, zarośla.

- E. umbelliferarum* De Bary; f. *aegopodii* na liściach *Aegopodium podagraria* L. Las liściasty, zarośla; f. *torilidis* Hammarlund na liściach *Anthriscus vulgaris* Pers. Przydroża.
- Sphaerotheca fuliginea* Poll. f. *senecionis* na *Senecio Fuchsii* Gmel. Na zrębach, lasy, nad źródłiskami. Dość pospolicie.
- Trichocladia astragali* Neger. f. *astragali*. Na liściach *Astragalus glycyphyllos* L. Widne lasy, zarośla.
- T. robiniae* Tchern. Na liściach *Robinia pseudacacia* L. Zbocza leśne przy stacji kolejowej Żegiestów-Zdrój.
- Uncinula salicis* Winter. Na liściach *Salix caprea* L. Na zboczach gór przy drodze Żegiestów-Zdrój — Łopata Polska. Na *S. purpurea* L. Nad Popradem. Pospolicie.

Perisporiaceae

- Capnodium salicinum* (Pers.) Na liściach *Carpinus betulus* L., *Corylus avellana* L., *Fagus silvatica* L., *Rubus idaeus* L., *Sambucus racemosa* L. Lasy liściaste. Pospolicie.

Roselliniaceae

- Coleroa alchemillae* Winter. Na liściach *Alchemilla vulgaris* L. Łąka. Łopata Polska.

Sphaeriaceae

- Sphaerella depazeaeformis* Auersw. Na *Oxalis acetosella* L. (11)

Dothideaceae

- Claviceps microcephala* Tul. W kłosie *Triticum repens* L. Pola i zarośla.
- Phyllachora graminis* Fckl. Na *Triticum repens* L. Słoneczne zbocza nad Popradem.

Phacidiaceae

- **Rhytisma acerinum* Fries. Na liściach *Acer pseudoplatanus* L. *A. platanoides* L. Las liściasty. Zbocza nad Popradem. Pospolicie.

Mollisiaceae

- Pseudopeziza medicaginis* Cass. Na *Medicago falcata* L. Słoneczne wzgórza, zarośla.

BASIDIOMYCETES

USTILAGINALES

- Ustilago neglecta* Niessl. Na kłosach *Setaria viridis* (L.) P.B. Na polu uprawnym, ścierniska. Łopata Polska. Pospolicie.
- U. oxalidis* Ell. et Tracy. Na *Oxalis stricta* L. (11)
- U. zaeae* (Beckm.) Ung. Na *Zea Mays* L. Ogród warzywny. Łopata Polska.

UREDINALES

- Aecidium asperifolii* Pers. Na *Borago officinalis* L.
- **Coleosporium campanulae* (Pers.) Lévl. II. III na *Campanula ranunculoides* L. Lasy, zarośla.

- C. euphrasiae* (Schum.) Winter. II i III na *Euphrasia stricta* Host. Łąki, pastwiska. Łopata Polska. Pospolicie.
- C. senecionis* (Pers.) Fries. f. *senecionis* Fuchsii II. III na *Senecio Fuchsii* Gmel. Las liściasty. Zbocza i przydroża.
- C. tussilaginis* (Pers.) Lév. II. III na *Tussilago farfara* L. Brzegi wód, źródłiska, wilgotne zarośla, gliniaste zbocza. Nad Popradem. Wszędzie pospolicie.
- Cronartium gentianum* Thuemen III na *Gentiana asclepiadea* L. Lasy liściaste i mieszane. Dość pospolicie.
- Gymnosporangium juniperinum* Aut. I na *Sorbus aucuparia* L. (11)
- Melampsora allii-fragilis* Klebahn II. III na *Salix fragilis* L. Brzegi i zalewiska nad Popradem.
- M. helioscopiae* (Pers.) Winter. II i III na *Euphorbia helioscopia* L. Pola, na kartoflisku. Pospolicie.
- M. larici-tremulae* Klebahn. II. III na liściach *Populus tremula* L. Lasy.
- Phragmidium rubi-idaei* (Pers.) Karsten. III na *Rubus idaeus* L. W podszyciu leśnym. Lasy liściaste i mieszane. Na zboczach gór. Sporadycznie.
- Puccinia agropyrina* Eriksson II i III na *Agropyrum repens* Beauv. (*Triticum repens* L.). Zbocza nad Popradem.
- P. arenariae* (Schum.) Winter. II. III na *Malachium aquaticum* (L.) Fries., *Melandrium album* (Mill.) Garcke. Łąki, zarośla, lasy i rowy. Nad Popradem.
- **P. asarina* Kuntze et Schmidt. III na *Asarum europaeum* L. Las liściasty, zarośla. Łopata Polska.
- P. caricis* Klebahn II. III na *Carex* sp. Łąki, brzegi wód. Nad Popradem.
- P. coronata* Corda. f. *phalaridis* Klebahn. II. III na *Phalaris arundinacea* L. *Glyceria fluitans* (L.) R.Br. Brzegi wód, rowy. Nad Popradem.
- P. coronifera* Klebahn f. *arrhenatheri* Kleb. Na *Arrhenatherum elatius* (L.) P.B. Zbocza nad Popradem; f. *avenae* Erikss. na *Avena sativa* L. Pole uprawne. Łopata Polska; f. *festucae* Erikss. na *Festuca gigantea* Vill. Lasy, zarośla, rowy.
- P. hordei* Otth. II na *Hordeum vulgare* L. Pole uprawne. Łopata Polska.
- P. glechomatis* DC. III na *Glechoma hederacea* L. Las mieszany, zarośla. Pospolicie.
- P. graminis* Pers. f. *secalis* Erikss. et Henn. II. i III na *Triticum repens* L. Zbocza nad Popradem.
- **P. komarovi* Tranzsch. II. III na *Impatiens parviflora* L. Zarośla, źródła, lasy. Zbocza nad Popradem. Pospolicie.
- P. longissima* Schroeter II na *Koeleria glauca* (Schkuhr) DC. Nad brzegiem Popradu.
- P. menthae* Pers. III na *Mentha aquatica* L. Zarośla wilgotne, źródła. Nad Popradem. Pospolicie.
- P. molinae* Tul. II na *Molinia coerulea* (L.) Moench. Runo leśne.

- P. nigrescens* Kirchner. III na *Salvia verticillata* L. Zbocza nad Popradem. Lasy. Dość pospolicie.
- **P. poarum* Niels. I na *Tussilago farfara* L. II i III na *Poa pratensis* L. Łąka.
- P. polygoni* Alb. et Schw. II na *Polygonum convolvulus* L.
- P. polygoni-amphibii* Pers. II i III na *Polygonum amphibium* L. f. *terrestre* Leyss. Wilgotne zarośla, źródła.
- P. punctata* Link. II. III na *Gallium mollugo* L. Zarośla, łąki, przydroża.
- **P. salviae* Unger. III na *Salvia glutinosa* L. Lasy liściaste, zarośla, przydroża i zadrzewione zbocza nad Popradem.
- Uromyces acetosae* Schroter II i III na *Rumex acetosa* L. Łąki, rowy. Łopata Polska. Nad Popradem.
- U. dactylidis* Otth. II i III na *Dactylis glomerata* L. Przy strumyku u źródła św. Anny.
- U. lupinicolus* Bubák II i III na *Lupinus luteus* L. Pole uprawne.
- U. pisi* (Pers.) Schroeter. I na *Euphorbia cyparissias* L. Pola i skarpy. II i III na *Lathyrus silvester* L. Łączka nad Popradem. Łopata Polska.
- U. trifolii* (Hedw.) Lévl. II. III. na *Trifolium pratense* L. Na koniczynisku.
- U. viciae-cracca* Constantineanu II. III na *Vicia tenuifolia* Roth. Zarośla.
- Thecopsora areolata* (Fr.) Magnus II. III na *Prunus padus* L. Zbocza lesiste nad Popradem. Łopata Polska.

FUNGI IMPERFECTI

SPHAEROPSIDALES

- Ascochyta vulgaris* Kab. et Bub. Na *Lonicera xylosteum* L. W podszyciu leśnym na zboczach gór.
- Cicinnobolus Taraxaci* Eliasson. Na *Oidium erysiphoides* Fr., występującym na *Taraxacum officinale* Web. Łąki.
- Septoria convolvuli* Desm. Na *Convolvulus arvensis* L. Łąki, pola, przydroża i widne zarośla.
- S. cornicola* Desm. Na *Cornus sanguinea* L. Lasy, zarośla.
- S. lycopersici* Speg. Na *Solanum lycopersicum* L. Ogród warzywny.
- S. podagrariae* Lasch. Na *Aegopodium podagraria* L. Lasy liściaste, zarośla.
- S. rubi* Westend. Na *Rubus idaeus* L. Las mieszany, zęby, zarośla.

MELANCONIALES

- Colletotrichum Lindemuthianum* Sacc. et Magn. Na strąkach *Phaseolus vulgaris* L. (odmiana tyczkowa) Ogród warzywny. Łopata Polska.
- Marssonina rosae* (Lib.) Died. Na liściach *Rosa canina* L. Zbocza nad Popradem.

HYPHOMYCETES

- Cercospora beticola* Sacc. Na liściach *Beta vulgaris* L. Pole uprawne. Łopata Polska. Pospolicie.

- C. depazeoides* (Desm.) Na *Sambucus nigra* L. Zbocza nad Popradem.
C. dubia (Riess.) Na *Chenopodium album* L. Pole.
C. nasturtii Passer. var. *barbaraeae* Sacc. Na liściach *Barbarea vulgaris* R.Br.
 Wilgotne zarośla nad Popradem, źródła.
Cercospora hieracii Jaap. Na *Hieracium prenanthoides* Vill. Zbocza, zarośla
 i brzegi lasów.
Oidium aceris Rabh. Na liściach *Acer campestre* L. Lesiste zbocza.
O. Balsamii Mont. Na *Verbascum phlomoides* L. Zręby.
O. erysiphoides Fr. Na *Taraxacum officinale* Web. Łąki i przydroża.
Ovularia obliqua (Cooke). Na *Rumex obtusifolius* L. Wilgotne zarośla.
Ramularia alismatis Fautr. Na liściach *Alisma plantago-aquatica* L. Brzegi wód.
 Poprad.
R. chlorina Bres. Na *Senecio Fuchsii* Gmel. Zręby leśne, nad potokami w lasach.
R. knautiae (Massal.) Na *Knautia arvensis* (L.) Coult. Zbocza gór, zarośla, łąki.
 Łopata Polska.
R. taraxaci Karst. Na *Taraxacum officinale* Web. Łąki, zarośla.

Instytut Ochrony Roślin

Oddział w Bydgoszczy

(Wpłynęło dn. 22.2.1958 r.)

RÉSUMÉ

Durant l'automne de 1957 l'auteur eut l'occasion de cueillir les champignons parasitiques de la région du Beskides Occid. aux environs de Żegiestów-Zdrój et Łopata Polska (Distr. Kraków). Il a noté 77 espèces sur 114 plantes ménagères. Le registre, le premier publié pour cette région, contient: 3 *Phycomycetes*, 16 *Ascomycetes*, 36 *Basidiomycetes* et 22 *Fungi imperfecti*. L'herbier est joint à la collection du musée de l'Institut de la Protection des Plantes à Bydgoszcz (Pologne).

LITERATURA

- Diedicke H., 1915, Kryptogamenflora der Mark Brandenburg und angrenzenden Gebiete, Band IX. Pilze VII. Sphaeropsideae, Melanconiaceae. Leipzig.
 Gutnier Ł. S., Dobrobrakowa T. Ł., Lietow A. S., Stiepanow K. M., 1937, Opredielitel bolieznij rastenij po wniesnim priznakam. Leningrad.
 Jacewskij A. A., 1913—1917, Opredielitel gribow. 1—2. 1. Pietierburg.
 Jacewskij A. A., 1927, Karmannyj opredielitel gribow, mucznistorosianyje griby. Leningrad.
 Kawecka-Starmachowa B., 1934, Głównie i śniecie Polski. Kraków.
 Klebahn H., 1914, Kryptogamenflora der Mark Brandenburg. Uredineae, Ustilagineae. 5 a. Leipzig.
 Rabenhorst L., 1884—1910, Kryptogamen Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz 1—9. Leipzig.
 Savulescu T., 1953, Monografia uredinalelor din Republica Populara Romana. Acad. Rep. Pop. Rom. 1—2.

- Savulescu T., 1957, Ustilaginele din Republica Populara Romana. Acad. Rep. Pop. Rom. 1—2.
- Skirgiełło A., 1954, Grzyby niższe. Pragrzyby i glonowce. Warszawa.
- Stec-Rouppertowa W., 1936, Zapiski mikologiczne PAU Spraw. Kom. Fizjogr. 70. Kraków.
- Wróblewski A., Wykaz grzybów zebranych w latach 1913—1918 z Tatr, Pienin, Beskidów Wschodnich, Podkarpacia, Podola, Roztocza i innych miejscowości. Cz. I. Spraw. Kom. Fizjogr. PAU Os odb. z 55.
- Wróblewski A., 1915, Spis grzybów zebranych na ziemiach polskich. Kraków.